

Pilotstudie: marin datafångst i samarbete med sportdykare

Material (bifogas som bilagor) tillhörande pilotstudien: Två tryckta foldrar, två rapportformulär, uttag ur Artportalen

Bakgrund & inramning

Den ideella övervakningen är i dagsläget en viktig del av arbetet med övervakning och uppföljning av arter och miljöer över hela landet. Det saknas dock ett strukturerat arbetssätt för marina miljöer, vilket avspeglar sig bland annat i den mycket begränsade mängden rapporterade fynd i Artportalen.

ArtDatabanken genomförde därför under 2017 en testverksamhet för marint "faunaväkteri", med ideell övervakning av arter inom två utvalda marina grupper – sjöstjärnor och kräftdjur. Projektet genomförs under perioden mars till november 2017, med fokus på att etablera samarbete med ett fåtal dykklubbar och prova ut metod och tänkbare tillvägagångssätt. Syftet med projektet är att testa ett strukturerat arbetssätt med målet att för nämnda grupper öka antalet fyndrapporter i Artportalen. Till skillnad från andra genomförda faunaväkterier riktas uppmärksamheten här på att få igång en rapportverksamhet generellt, utan särskilt fokus på hotade arter – se kommentar om urval av arter längre ner.

Förberedelsearbete i form av framtagande av informationsmaterial (två tryckta foldrar och en plansch) och rapportmall (sist i rapporten) gjordes under 2016, delvis inom uppdrag Biogeografisk uppföljning, för Havs- och vattenmyndigheten. Svenska artprojektet har bidragit med faktaunderlag från Nationalnyckeln (text och bild).

I korthet konstateras att syftet är uppnått. En liten satsning med ett fåtal positiva dykare gav en tydlig ökning av kvalitativa data, ffa om vanliga arter med biotopdata.

Genomförande och resultat

Fyra dykare har åtagit sig att genomföra mer än ett dyk under perioden, och under dessa försöka observera arter och en del parametrar om biotop och

substrat (se framtagen rapportmall). Kontakten med dykarna har ffa skett via telefon och e-post. I Artportalen är alla obs:ar från denna pilotstudie knutna till Projekt: "Marine invertebrate fauna guardians". Alla obs:ar är inlagda i Artportalen av Malin Strand, med ArtDatabankens redigeringsbehörighet. Av 28 efterfrågade arter inkom rapporter på 14. I portalen totalt fanns rapporter från 2017 på 1 art mer än dessa 14. Övriga har 0 rapporter 2017.

Tabell 1. Arter* som dykarna ombads rapportera, och som presenterades i informationsmaterialet:

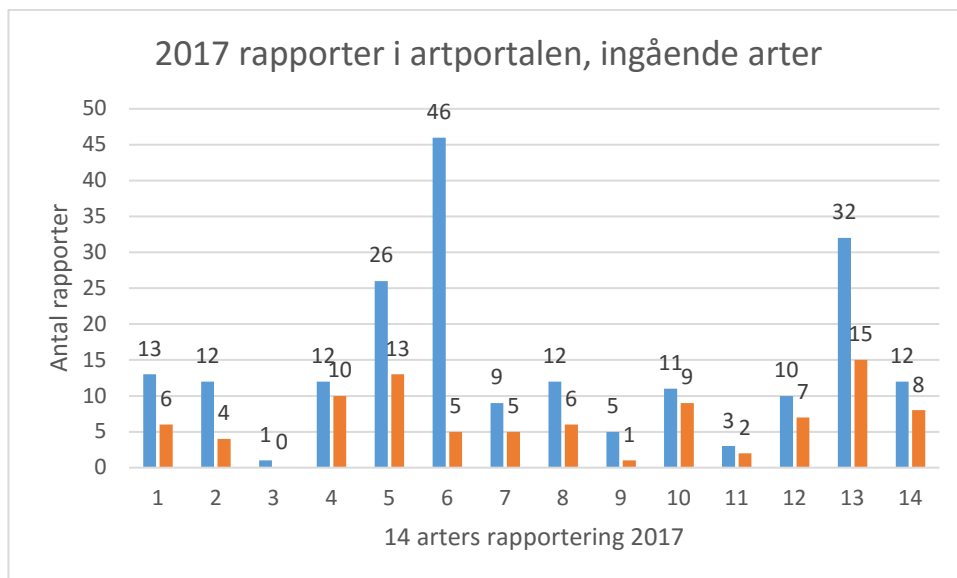
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rapporterad i pilotstudien	Antal rapporter i studien/totalt antal rapporter i portalen 2017
Europeisk hummer	<i>Homarus gammarus</i>	X	6/13
Havskräfta	<i>Nephrops norvegicus</i>		0/0
Långfingrad grävkräfta	<i>Calocaris macandreae</i>		0/0
Rundögd spökräfta	<i>Callinassa subterranea</i>		0/0
Mudderkräftor	<i>Upogebia sp</i>		0/0
Eremitkrabbor	<i>Pagurus sp./Anapagurus sp</i>	X	4/12
Trollkrabba	<i>Lithodes maja</i>		0/1
Bredpannade trollhumrar	<i>Galathea sp</i>	X	10/12
Spetspannade trollhumrar	<i>Munida sp</i>		0/0
Skråpukskrabba	<i>Corystes cassivelaunus</i>		0/0
Cirkelkrabba	<i>Atelecyclus rotundatus</i>		0/0
Krabbtaska	<i>Cancer pagurus</i>	X	13/26
Strandkrabba	<i>Carcinus maenas</i>	X	5/46
Simkrabbor	<i>Liocarcinus sp</i>	X	5/9
Maskeringskrabba	<i>Hyas coarctatus</i>	X	6/12
Hövre	<i>Hyas araneus</i>	X	1/5
Kamsjöstjärna	<i>Astropecten irregularis</i>	X	9/11
Femarmad sprödstjärna	<i>Luidia sarsi</i>		0/0
Sjuarmad sprödstjärna	<i>Luidia ciliaris</i>		0/0
Sjökex	<i>Ceramaster granularis</i>		0/0
Hästsjöstjärna	<i>Hippasteria phrygiana</i>		0/0
Kuddsjöstjärna	<i>Porania pulvillus</i>	X	2/3
Röd solsjöstjärna	<i>Crossaster papposus</i>	X	7/10
Gul solsjöstjärna	<i>Solaster endeca</i>		0/0
Femhörnig knobbsjöstjärna	<i>Pteraster pulvillus</i>		0/0
Vanlig sjöstjärna	<i>Asterias rubens</i>	X	15/32
Taggsjöstjärna	<i>Marthasterias glacialis</i>	X	8/12
Rutig sjöstjärna	<i>Stichastrella rosea</i>		0/0

*Urvalet baseras på:

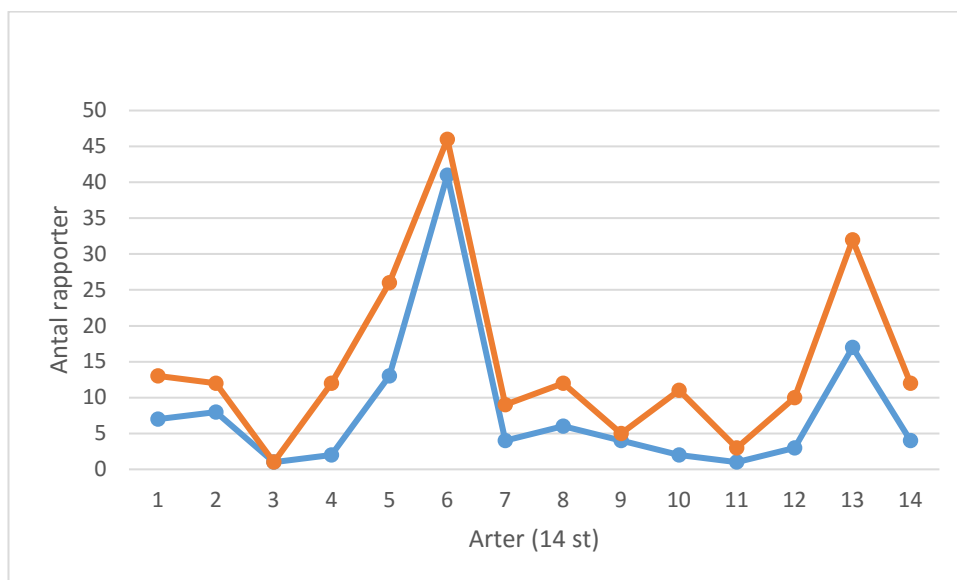
- arter som lever på dykdjup
- arter som är tillräckligt stora för att synas av en amatör som dyker
- arter som är möjliga att artbestämma m h a informationsmaterialet
- arter som är av intresse ur något naturvårdsperspektiv (t ex "vanlig", "ovanlig", "indikator", "dåligt känd")

Tabell 2. Arter som dykarna rapporterat utöver det som efterfrågades och presenterades i informationsmaterialet:

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Antal rapporter i studien/totalt antal rapporter i portalen 2017
Vitprickig sjöhare	<i>Aplysia punctata</i>	2/5
	<i>Ophiactis</i>	1/1
Amerikansk kammanet	<i>Mnemiopsis leidyi</i>	1/9
Havskrusbär	<i>Pleurobrachia pileus</i>	1/4
Död mans hand	<i>Alcyonium digitatum</i>	2/7
	<i>Urticina felina</i>	1/7
	<i>Asciella scabra</i>	1/3
	<i>Crangon crangon</i>	1/8
	<i>Inachidae</i>	1/6
Ål	<i>Anguilla anguilla</i>	1/28
Kantnålsfiskar	<i>Syngnathidae</i>	1/49
	<i>Callionymus</i>	1/5
Randig sjökock	<i>Callionymus lyra</i>	1/4
Smörbultsfiskar	<i>Gobiidae</i>	1/79
Berggylta	<i>Labrus bergylta</i>	1/10
Blågylta	<i>Labrus mixtus</i>	4/11
Tejstefisk	<i>Pholis gunnellus</i>	3/8
Piggvar	<i>Scophthalmus maximus</i>	1/3
Oxsimpa	<i>Taurulus bubalis</i>	1/7
Torsk	<i>Gadus morhua</i>	2/18
Kolja	<i>Melanogrammus aeglefinus</i>	1/1

Figur 1. Blå stapel visar totalt antal rapporter/art under 2017. Röd stapel visar andel rapporter från denna studie i relation till totalantalet. Se motsvarande siffror och artnamn i ovanstående tabell 1.

Figur 2. Blå linje visar antal rapporter/art utan dykarnas rapporter. Röd linje visar antal rapporter inkluderat dykarnas. Värden från tabell 1.

Dykning i siffror

Totalt antal dyk: 14 st. Tre dykare har fullföljt sina frivilliga uppdrag:

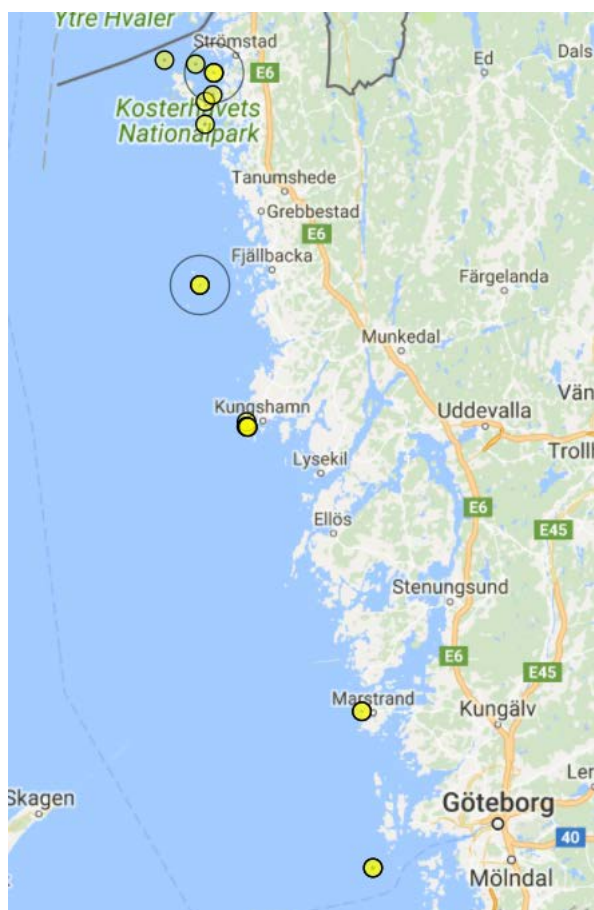
Dykare 1: 2 dyk

Dykare 2: 5 dyk

Dykare 3: 7 dyk

Totalt antal rapporterade arter: 39 st (obs, olika taxonomiska nivåer på vissa).

Flera arter utanför efterfrågade arter är rapporterade, t ex 12 arter av fisk. Av de 28 arter som fanns i informationsmaterialet observerades 14 under säsongen.

Figur 3. Dykplatser i pilotstudien

Information om Biotop och Substrat, temperatur etc.

Ett utsök i Artportalen för period 2017 visar att 125 rapporter av totalt 137 märkta med biotop Hav (och underkategorier) kommer från denna studie. Alla här rapporterade arter är kopplade till Djup, Biotop och Substrat (se excel-fil med totaluttag för projektet). Vattentemperatur är angiven i alla rapporter. Följande Biotoper är använda i inkommen rapportering:

- Ytnära havsvattenmassa
- Grund marin hårbotten - block/sten:
 - klippvägg
 - block, sten, sand
 - snäckskal, sand
- Grund havsbotten:
 - klippvägg, snäckskal, sand
 - skalgrus, klippvägg, ålgräs
 - klippvägg, ålgräs
 - klippvägg, musselbank, ravin
 - klippvägg, ålgräs, sand
 - sand, klippvägg
 - ålgräs, musselbåd
 - sand, klippor, snäckskal

Sammanfattning med reflektioner

Endast tre dykare som genomförde sammanlagt 14 dyk skapade tillsammans 125 rapporter av ett 40-tal arter, och bifogade data om djup, biotop, substrat, temperatur. Foton och ytterligare information om t ex övergivna hummertinor och döda bottenpartier kom också in i portalen. Rapportformuläret har fungerat som önskat från ADB:s sida – dykarna har inte alls behövt använda Artportalen vilket var en utgångspunkt för pilotstudien. Dykarnas respons har varit mycket positiv och de har fått kontinuerlig återkoppling på sina rapporter. Eftersom mycket få spontana rapporter från allmänheten kommer in för marina organismer behövs antagligen särskilda aktiviteter om dessa ska öka. Kopplingen mellan art, biotop och substrat är värdefull i flera naturvårdssammanhang men kan också vara svår att åstadkomma utan särskilda satsningar – dock fanns inget motstånd mot att bidra med den typen av data hos dessa tre dykare.

Sammanfattningsvis: en liten satsning med ett fåtal positiva dykare gav en tydlig ökning av kvalitativa data, ffa om vanliga arter med biotopdata.

Resursåtgång

Produktion av material: 30 tim. Tryckkostnad (50 ex av varje): 13 000 kr.
Planering, koordinering, dataläggning, rapportskrivning: 100 tim.

